

دریای خزر خشک می‌شود؟

شناسه خبر : ۱۴۰۸۱۱ شنبه ۲۵ فروردین ۱۴۰۳ - ۱۰:۴۰

چند سالیست که شاهد نوسانات تراز آب دریای خزر هستیم و این مساله نگرانی‌هایی را بابت خشک شدن آن ایجاد کرده، اما کارشناسان معتقدند این نوسانات جزو رژیم طبیعی خزر است.

به گزارش موج خبر، مدتی است سوال‌هایی مبنی بر اینکه وضعیت دریای خزر در سال‌های پیش رو به چه شکل خواهد بود؟ آیا دریای خزر را از دست خواهیم داد؟ آیا خزر هم به دریاچه ارومیه تبدیل خواهد شد؟ به دغدغه‌ای برای مسوولان تبدیل شده و حتی اذهان عمومی را به خود مشغول کرده است، این سوالات ناشی از نگرانی نوسانات تراز آب دریای خزر در چند سال گذشته شکل گرفته است، خزر با وسعت ۶۰۰ هزار و ۳۸۴ کیلومتر مربع و خط ساحلی هفت هزار کیلومتر در شمال کشور واقع شده و کشورهای ایران، روسیه، جمهوری آذربایجان، جمهوری ترکمنستان و قزاقستان اطراف آنرا احاطه کرده است.

این دریاچه دارای ذخایر نفتی فراوانی است که البته مشکلاتی را برای محیط زیست آن ایجاد کرده، تردد کشتی‌های تجاری و عملیات اکتشاف و استخراج نفت موجب می‌شود که سالانه ۱۲۲ هزار و ۳۵۰ تن آلودگی وارد این پهنه آبی شود که تهدیدی جدی برای محیط زیست این دریای بسته است.

دریای خزر محل زیست ۵۷۵ نوع گیاه و هزار و ۳۳۲ گونه جانوری است، علاوه بر این خزر محل زیست و رشد مرغوب‌ترین ماهی‌های جهان به ویژه ماهیان خاویاری است، ۹۰ درصد صید ماهیان خاویاری جهان مختص به این دریا است، در دریای خزر یکی از پستانداران آبی کمیاب دنیا نیز زندگی می‌کند که فک خزری نامیده می‌شود.

علاوه بر محیط زیست و منابع نفتی غنی، میلیون‌ها نفر در اطراف این پهنه آبی زندگی و از مواهب آن بهره‌مند می‌شوند، البته بررسی آماری کشورهای حاشیه خزر مقداری پیچیده است و تراکم جمعیتی شهرهای حاشیه خزر در این ۵ کشور متفاوت از نسبت جمعیت کل آنها با یکدیگر است، به گونه‌ای که ایران بیشترین ساکن حاشیه دریای خزر را داشته و بعد از آن به ترتیب روسیه، آذربایجان، قزاقستان و ترکمنستان قرار دارند بنابراین نوسانات آبی دریای خزر تاثیر زیادی بر زندگی این جمعیت برجای خواهد گذاشت از این رو در چند دهه اخیر که شاهد نوسانات تراز آب خزر بودیم نگرانی‌های زیادی را برای ساحل نشینان شمال کشور ایجاد کرده است.

به عنوان مثال در دهه ۶۰ ساحل نشینان و به ویژه افرادی که سرمایه‌هنگفتی را در خط ساحلی خزر انجام دادند تجربه تلخی داشتند چون با پیشروی آب تمام آن سرمایه‌ها از بین رفت، اما در مقابل سال‌هایی هم شاهد پسروی آب و آزاد شدن زمین‌های زیادی در خط ساحلی بودیم که تجربه نشان داده باید به خط ساحلی تاریخی خزر وفادار باشیم و به پسروی و پیشروی آب در خزر دل نبندیم. باید تحت هر دو شرایط با آن سازگار باشیم.

خزر در بدترین شرایط خود یعنی حتی اگر بخواهد تا پایان قرن حاضر کاهش سطح تراز خود را ادامه دهد هرگز خشک نخواهد شد و هرگز فرجام دریاچه ارومیه برای آن تکرار نمی‌شود. پژوهشگر در زمینه مطالعات دریایی در این باره به خبرنگار محیط زیست ایرنا گفت: بارها در تاریخچه زمین شناسی دریای خزر شاهد پسروی‌ها و پیشروی‌های گسترده‌ای در تراز آبی آن بودیم و در مدت ۱۰ هزار سال اخیر در کارنامه این دریا ترازهای مختلفی حتی تا نزدیک به منهای ۳۳ متر را داریم و همچنین ترازهای منهای ۲۲ متر تا ۲۰ متر را هم شاهد هستیم.

همایون خوشروان افزود: بنابراین ۱۱ متر تغییر تراز آنهم در مدت ۱۰ هزار سال برای یک دریا موید این نکته است که با دریایی طرف هستیم که سرعت نوسانات آن بسیار بالاتر از سرعت نوسانات آب اقیانوس‌ها است، با توجه به مدل‌های پیش‌بینی توسط دانشمندان، بین ۹ تا ۱۸ متر کاهش سطح تراز آب دریای خزر را تا پایان قرن حاضر خواهیم داشت، این پیش‌بینی بر اساس محاسبات عددی است، اما نکته‌ای که وجود دارد این است که تاکنون هیچ وقت پیش‌بینی‌هایی که برای خزر انجام شده هرگز به واقعیت نزدیک نبوده‌اند، کما اینکه به خاطر داریم در سال ۱۳۷۴ وقتی سطح تراز خزر ۲ و نیم متر نسبت به سال ۱۳۵۷ بالا آمده بود دانشمندان روسی پیش‌بینی کرده بودند که آب خزر باز هم یک و نیم متر افزایش ارتفاع خواهد داشت اما دیدیم که این اتفاق نیفتاد و نه تنها ارتفاع خزر افزایش نیافت بلکه کاهش نیز یافت.

وی اظهار داشت: بنابراین دریای خزر قابل پیش بینی نیست، در ۱۵۰۰ سال قبل یعنی در عصر ساسانی در خزر شرایط خاصی داشتیم به طوری که سطح آب آن به منهای ۳ متر رسید و حدود ۷ قرن بعد از آن تراز آب خزر به منهای ۲۲ متر رسید، در حقیقت چیزی حدود ۱۱ متر اختلاف تراز را در این فاصله ۷ قرن برای خزر داشتیم و حتی شهرهای ساحلی مانند رشت، لنگرود و لاهیجان که فاصله نسبتاً زیادی با خط ساحلی دریای خزر دارند شاهد نفوذ و پیشروی آب خزر در این دوره بودند.

مدیر سابق مرکز ملی مطالعات و تحقیقات دریای خزر ادامه داد: بنابراین خزر را نمی شود پیش بینی کرد و ممکن است شرایط آب و هوایی در این منطقه دچار دگرگونی شود و ما شاهد پیشروی آب دریای خزر باشیم اما اینکه الان باید چه سیاستی و چه برنامه ای را در دستور کار قرار دهیم از اهمیت زیادی برخوردار است.

خوشروان تاکید کرد: مهمترین کاری که باید انجام شود این است از سواحلی که آزاد شدند و به اصطلاح به آنها اراضی مستحده ساحلی می گویند، حفاظت کنیم و اجازه ندهیم دخل و تصرف و تجاوزهای انسانی در این محدوده ها انجام شود چرا که اگر این اتفاق بیفتد تجربه تلخ دهه ۶۰ را دوباره خواهیم دید به طوری که در آن سالها بسیاری از افرادی که سرمایه های هنگفت خود را در خط ساحلی خزر و نزدیک به خط ساحلی تعبیه کرده بودند با پیشروی آب از دست دادند.

پژوهشگر در زمینه مطالعات دریایی تصریح کرد: بنابراین خزر در بدترین شرایط خود یعنی حتی اگر بخواهد تا پایان قرن حاضر کاهش سطح تراز خود را ادامه دهد هرگز خشک نخواهد شد و هرگز فرجام دریاچه ارومیه برای آن تکرار نمی شود چون پسر وی ها و پیشروی های آب رفتار طبیعی خزر است که اکنون به علت گرمایش زمین تشدید شده است که باید برای کاهش عوارض آن استراتژی سازگاری با کاهش سطح تراز آب خزر داشته باشیم.

منبع: ایرنا

انتهای پیام/

